

ZAVEZNIKI VZELI LILLE IN OSTEND.

Čehi proklamirali republiko!

Poljaki proglasili neodvisnost. Jugoslavija sledi.

Kodanj, Danska, 17. okt. — Berlinski poročevalec tukajšnjega lista "National Tidende" brzojavlja, da je bila včeraj v Pragi proklamirana češkoslovaška republika. (Včerašnje in današnje brzojavke iz švicarskih virov govore o veliki revoluciji na Češkem.)

Curij, Švica, 17. okt. — Tukaj se poroča, da je bila v ponedeljek proglašena v Variavi neodvisnost Poljake. Takoj nato so se vršile v Variavi velike poulične manifestacije.

Bazel, Švica, 17. okt. — Hrvatska je sklenila proglasiti svojo neodvisnost in ločitev od Ogrske. Tako javlja "Frankfurter Zeitung", ki se opira na brzojavko iz Budapešte.

VESTI O REVOLUCIJI V NEMČIJI IN NA ČEŠKEM.

Socialisti so seigali kajzerjev spomenik in množica je plesala okrog ognja.

NEMŠKI DRŽAVNI ZBOR RAZPRAVLJA DANES O WILSONOVEM ODGOVORU.

Curij, 17. okt. — "Grofje so napovedali vojno, toda zastopniki ljudstva bodo sklenili mir." Tako piše socialistična "Arbeiter Zeitung" na Dunaju, ki pravi dalje: "Grofje Berchtold, Tisa in Kotsendorfi, ki so pred štirimi leti naredili načrt za kasusko ekspedicijsko v Srbijo, niso mislili, da so s tem načrtom pognali starinsko monarhijo Habsburžanov v prepad."

Washington, 17. okt. — Walter S. Rogers, ravnatelj vladne cenzure za brzojavne vesti ki prihajajo po kablju iz Evrope, je sinoči izjavil, da vladna cenzura ne bo sadržala nobene vesti o dogodkih v Nemčiji, opozarja pa ameriško ljudstvo, da se ne sme prehitro zaročati v mnoge napetostne vesti o abdikaciji nemškega cesarja in popolni kapitulaciji Nemčije. Predgovorje vesti te vrste škodujejo kampanji četrtega posojila svobode in groze oslabiti ljudsko razpoloženje v najbolj kritičnem času.

Sinoči so telegrami iz Evrope več ur krožili novice, da je Nemčija kapitulirala in da se je kajzer odpovedal. Pozneje je pa prišlo zanikanje te vesti.

London, 17. okt. — Amsterdamski oporočevalec "Daily Expressa" javlja, da se širi revolucija po vsem nemškem cesarstvu. V mestu Aix-la-Chapelle se je spuntalo vojaštvo. Ves polk se je dvignil proti svojim častnikom in eden stotnik je bil ubit.

dvanajst bojnih ladij s Črnega Morja v protekcijo Enver paše, svojega najboljšega zagovornika na Turškem. Tefik paša je odstopil in ministrsko predsedništvo je prevzel Ismet paša.

Amsterdam, 17. okt. — Nemška poročila molče kot grob o revoluciji v Avstriji, toda tukajšnji častnikarski viri zaupajo vestem iz Švice, ki se glase, da je vsa Češka v plamenu revolte. Dežela je pod prekim sodom. V Pragi in drugih večjih mestih so čete čeških revolucionarjev v krvavem boju s nemškimi in madžarskimi četami, ki imajo s seboj topove in strojne puške.

London, 17. okt. — Nekateri angleški listi pišejo v tonu prepričanja, da je kapitulacija Nemčije blizu. "Express" pravi, da je prišel čas, ko mora kajzer poslati svoje zaklade na Nizozemsko, če hoče še kaj reči.

Haag, 17. okt. — Berlinski "Vorwaerts" je pisal v ponedeljek da "vojna gre h koncu, toda ne tistemu koncu, ki so si ga želeli Nemci tekom zadnjih strašnih štirih let."

Najnovejša vest z Berlina se glasi, da je nemška vlada že postavila odgovor na zadnje Wilsonovo noto in jo odpošlje v Washington še danes.

Furijs v Berlinu.

Amsterdam, 17. okt. — Wilsonov odgovor na zadnje nemško noto je vrgel Berlin iz tečajev. Berlinski listi poročajo, da ima Wilsonova nota učinek mrzlega curka na upanje za mir, katerega je bil Wilson pogreš med Nemci s svojo prejšnjo noto. Nekateri listi komentirajo noto z veliko furijo in umazanimi napadi na Wilsona. Pravi, da iz prve Wilsonove note je vel samo Wilsonov duh, toda iz zadnje pa "veje duh Lloyda Georgea in Clemenceaua".

"Vossische Zeitung" vprašuje, kakšne garancije ima Wilson, da "sovražnik s svojimi možnimi armadami ne zlorabi premirja v škodo nemškemu narodu".

Poluradna "Norddeutsche Allgemeine Zeitung" pravi, da vrata za pogajanje še niso zaprta in da mora nemška vlada takoj odgovoriti na noto. Tega mnenja je tudi "Kölnische Zeitung", ki piše, da "Nemčija lahko zniža svoje upanje za mir brez ponižanja".

Bazel, Švica, 17. okt. — Nemški listi javljajo, da se jutri (v petek) snide nemški državni zbor, ki bo

Še dva dni do poraza ali zmage!

Še danes in jutri se vrši bitka na naši domači fronti, ki sega prav v vaša stanovanja, na ulice in potoke, kjer se gibljejo prebivalci te dežele. Od izida te bitke zavise tudi boji naših armad na zapadnih bojiščih v Franciji in Belgiji. Prijatelj, ako želi zmago demokraciji, tedaj posodi na obresti ameriški vladi potreben denar za vzdrževanje vojne. Vojakom pravimo: DAJ! DAJ VRE, KAR IMAS ZA ZMAGO NAŠIH IDEJ! In oni dajo, brez pritoževanja izvršujejo svojo dolžnost napram državi in demokraciji. ONI DAJEJO SVOJE ZDRAVE UDE, DAJEJO SVOJE ZDRAVJE IN MNOGO JIH DA SVOJA ŽIVLJENJA. Šli so na bojišča v polni zavesti, DA SO PRIPRAVLJENI DATI, NE POSODITI. Za svojo poštrevanost, za svoje žrtve ne zahtevajo obresti. Od nas se sedaj ne vpraša, naj damo svoje zdrave ude, naše zdravlje, naša življenja na oltar demokracije. Nas vprašajo le, naj posodimo sredstva za izvrševanje vojne. Za ta sredstva pa nam dajo obresti in denar, posojen državi, nam bodo vrnil.

Premisli vse to in prevdari, ako ti je mogoče stropiti še kako svoto, pa jo naloži v bonde četrtega vojnega posojila. S tem ne daruješ ničesar nego le posodiš na obresti denar tako varno kot ti ga more shraniti najboljša banka na svetu. Danes in jutri je še čas. Čim večja bo skupna svota koncem jutrnjega dne, tim večja bo zmaga ameriškega ljudstva na domači fronti. Izato posodi takoj danes ali jutri. Stori svojo dolžnost do te republike in ne zanajaj se na druge. Zapomni si: Jutri prebudi doba za podpisovanje četrtega vojnega posojila. Jutri se bo videlo, kako stoji naša domača fronta. Mobiliziraj dolarje na fronti četrtega vojnega posojila!

KAMPANJA POSOJILA PROTI ŠPANSKI INFLUENCI JE IZNAJDENO.

Subskripcija je dosegla komaj nekaj čez tri milijarde in danes ter jutri je treba podpisati ostalo svoto.

VSI DISTRIKTI IMAJO DEFIČIT.

Washington, D. C. — Včeraj je bilo podpisane četrtega posojila za \$3,269,001,500, torej malo več kot polovica določene svote šestih milijard dolarjev. Zadnje tri dni — kampanja je zaključena v soboto 19. t. m. — mora priti dnevno 900 milijonov dolarjev, drugače ne bo omenjena svota dosežena.

Noben federalni distrikt ni še dosegel določene svote. Na vrhu sta distrikta St. Louis in Minneapolis; prvi ima 85.3 odstotkov podpisanega posojila, drugi pa 80.1. Ostali distrikti so stali v četrtek jutraj kot sledi: Boston 67.5; Wallas 61.4; San Francisco 59.1; Chicago 57.4; Richmond 54.6; Kansas City 51.2; Cleveland 50; New York 47; Atlanta 42.3; Philadelphia 42.1.

V Chicagu je še primanjkljaj 84 milijonov dolarjev do določene svote.

Zvezni zakladničar McAdoo je izjavil danes: "V ostalih treh dneh mora ameriško ljudstvo odločiti, dali bo četrto posojilo svobode uspešno ali bo fiasko. Neupametno bi bilo podcenjevati resnost problema. V treh dneh moramo dobiti skoraj tri milijarde dolarjev. Ameriško ljudstvo se bi moralo meriti z moštvom naše mornarice, ki je podpisalo četrtega posojila svobode za 22 milijonov dolarjev. Naprej za našo mornarico! Privedimo naše bojne ladje v Kiel s pomočjo bondev četrtega posojila svobode!"

Milijonar, ki noče kupiti bondev.

Chicago, Ill. — J. N. Warrington, predsednik Iron Vulcan Co., 337 N. Irving Ave., kateri poseduje čez milijon dolarjev vrednosti premoženja, ni še kupil nobenega bonde svobode. Na sled so mu prišli včeraj, ko je zabil prodajalcem bondev vstop v svojo tovarno. Warringtona so a retiral in peljali pred Claibourga, šefa oddelka justičnega departamenta, kjer je bil izprašan.

Iz Morrisa, Ill., javljajo, da je bogat zemljaki posestnik Joseph Danielson zapodil iz svoje hiše solitatorje za vojno posojilo, rekoč, da "naj skočijo v jezero." Naslednjo noč mu je nekdo po-

ZDRAVILO PROTI ŠPANSKI INFLUENCI JE IZNAJDENO.

Prva zaloga zdravil pride jutri v Chicagu. Daje se s cepljenjem.

1717 NOVIH SLUČAJEV.

Chicago, Ill. — Včeraj je bilo prijavljenih 1717 novih slučajev španske influence proti 1779 slučajem prejšnji dan in 585 novih slučajev pljučnice proti 443 slučajem v prejšnjem dnevu. 278 oseb je včeraj umrlo za influence.

Čikški zdravstveni svet se bo poslužil novega zdravila, ki ga je iznašel proti španski influenci dr. Edward C. Rosenow v Rochesterju, Minn. Novo zdravilo se veepi pod kožo in poskujše so pokazale, da je zanesljivo.

V soboto pride v Chicagu prvih 100,000 doz tega zdravila in zdravniki ga bodo takoj vcepili ljudem v najbolj tesno haseljenih delih mesta. Pozneje ga bodo izdelovali tudi v Chicagu.

Zadnje dni je občutiti veliko pomankanje zdravnikov. Reveži, ki ne morejo dobiti ali plačati zdravnika, naj pokličejo telefon Main 447, Local 108 in dobili bodo pomoč. Ta prostor je odprti podnevi in ponoči.

INTERNIRANI NEMCI KUPUJEJO BONDE.

Washington, D. C. — Nemci, ki so internirani v Fort Oglethorpu, Ga., so izrekli željo, da hočejo investirati svoj denar v vladnih bonlih svobode. A. Mitchell Palmer, oskrbnik lastnine podanikov sovražnih držav, je dovolil interniraneem, da lahko kupijo bonde.

FARMARJI POTREBUJEJO DELAVKE NA POLJU.

New York, N. Y. — Državni industrijski urad za posredovanje dela v New Yorku je izdal okliče za štiri sto prostovoljki, ki bi pomagale farmarjem pospraviti krompir in drug pridelek s polja. Od vsake žene ali dekleta pričakujejo, da služi najmanj tri tedne.

VREME.

Chicago in okolica: V petek nestalno in hladno. Severni vetrovi. Povprečna temperatura v zadnjih štirindvajsetih urah: 60.

mazal stene hiše z rumeno barvo. Danielson je vreden pol milijona, toda za bonde je izdal le \$1900.

VELIKA ZMAGA ZAVEZNIKOV V BELGIJI; NEMCI BEŽE NA VSI FRONTI. ZAVEZNIŠKA ARMADA V ČRNI GORI.

London, 17. okt. — Uradno poročajo, da so se angleški pomorščaki danes iskroali iz bojnih ladij na suho v Ostendu in osvojili mesto. Francoska kavalerija je dospela v Ostend od druge strani. Mesto je bilo prazno.

London, 17. okt. — Angleške čete so danes okupirale mesto Lille, zadnje veliko postojanko na Francoskem, ki je bila v rokah Nemcev od leta 1914. Mesto je nepoškodovano. Sovražnik ga ni našel pred odhodom. Sedemnajst divizij (304,000 moč) nemške armade pod generalom Arminom je vršnih v največjo konfuzijo. Ta armada se je nahajala v šepu okrog Lille in zdaj je brez malega majeta. — Na fronti Le Cateau-Bobain so Angličani in Američani danes napredovali dve milj.

Paris, 17. okt. — Zadnje uradno poročilo se glasi, da so avstrijske čete v zapadni Srbiji izpraznile Djakovo na arbelci maji ih se umaknile v Črno Goro. Francoske čete prodirajo na njimi. V vzhodni Srbiji je francoska kavalerija osvojila Pirov. Srbi so kupirali Aleksinas ob reki Moravi 15 milj severno od Nisa; dalje so vseli gori Krasibaba, Jarrebao in vas Elatare. 32 topov je bilo vpletenih naokrog Nisa. Nemški avijatiški so včeraj metali bombe na Nis.

Paris, 17. okt. — Iz Curija poročajo, da so se dvignili Rumunoci v Moldaviji proti Nemcem. Krvavi boji med Rumunci in Nemci so v tiru.

COURTRAI JE PADEL; NEMCI BEŽE IZ BELGIJE NA 37 MILJ DOLGI FRONTI.

London, 17. okt. — Uradno poročajo, da so angleške čete okupirale Courtrai, važno železniško središče v Belgiji 17 milj južno-vzhodno od Ypresa. Thourout, druga važna postojanka v Flandriji, ki se nahaja šest milj severno od Courtraia, je tudi padla.

Angleške in ameriške čete so danes jutraj ponovile ofenzivo na šest milj široki fronti južno-vzhodno od Cambraia in maršal Haig poroča o dobrem uspehu. Nov naval se vrši med mestoma Le Cateau in Bobain. Zavezniške čete nadaljujejo s prodiranjem južnozapadno od Lillea.

Sinoči je prišlo poročilo, da so Nemci preselili civilno prebivalstvo iz Brugesa, Turcoinga in Roubaixa. Bruges je osem milj oddaljen od sedanje bojne črte v Flandriji, dočim sta zadnja dva mesta oddaljena samo šest milj.

Iz zanesljivih virov so prišle informacije, da bodo Nemci izpraznili Belgije do 60 kilometrov dalje. To pomeni, da se umaknejo do črte ob reki Masi. Sprva so nameravali Nemci braniti črto za padno od Valenciennesa, toda zavezniški so jim s svojimi hitrimi uspešnimi napadi prekržali računo. Včeraj so zavezniški napredovali nadaljnih deset kilometrov (šest milj) v Belgiji.

Zavezniške čete so doseglo cesto Thourout-Bruges in s tem pretrgale zvezo med nemškimi četami na vzhodu z onimi na belgijskem obrežju. Nemci se ponekod umikajo tako naglo, da je zavezniška infanterija izgubila dotiko s njimi. Zavezniška kavalerija, ki operira na čelu, je dosegla Thiel 21 milj severovzhodno od Ypre-

sa. Angleške čete, ki obkoljujejo Lille, so osvojile Quesnoy in Linselles, ki sta poldrugo miljo stran od mesta.

Belgijski vojno stan javlja, da Nemci med izpraznjevanjem belgijskih mest in vasi mečajo bombe v kleti, kamor se skrivajo civilni prebivalci, čakajoč na osvobodni. Belgijci se bojujejo z največjim ognjem navdušenja za osvoboditev svoje zaslužene domovine. Majhna belgijska armada, ki prodira s pomočjo močnih angleških in francoskih čet, ima prednost, da operira v ospredu pod kritjem zavezniške kavalerije in artilerije.

V velikem nasprotju z ognjem navdušenja na strani zaveznikov je upadlost vsakega poguma in brezbrižnost nad Nemci. Vjetniki pravijo, da so se podali brez boja, ker se jim ne zdi več vredno prelivati krvi. Od meseca junija je bilo v nemški armadi na zapadni fronti nebroj slučajev upora in nepokorščine. Nemci imajo zdaj na fronti zaprte vozeve, v katerih zapirajo in vozijo domov nepokorne in rebelne vojake.

Umikanje sovražnika med rekama Oise in Serre.

Paris, 17. okt. — Francoske čete nadaljujejo s prodiranjem na vsi fronti med rekama Oise in Serre. Vojni stan javlja, da so Francozi včeraj napredovali severozapadno od Sissona in okupirali Notre Dame de Llesse v Sampaniji. Zapadno od Grand Pra so Francozi vzeli Tahno.

Američani so prebrdli reko Aire in napredovali dve milj.

Z ameriško armado severozapadno od Verduna, 17. okt. — Ameriške čete na tej fronti so včeraj napredovale dve milj med ljutim bojem s sovražnikom in med hudim nalivom dežja. Brez vsakega topniškega kritja so Američani prebrdli po reko Aire vzhodno od Grand Pra in okupirali ozemlje s gozdom Loges tri kilometre severno od Cheverrea, dasiravno so Nemci v vročem boju tekmovali s njimi za vsak čevlj zemlje.

Američani zdaj drže hrib Montagne in gozd Grande v okolici, dočim so vzhodno od Mase dosegli Cote Chatillon. Sinoči so bili blizu boji v Champagneu dve milj in pol severovzhodno od Grand Pra, ki je tudi v ameriških rokah. Več nemških protinapadov je bilo odbitih.

Američani so vplenili dolg vlak, naložen s lesom, kovino in drugim materijalom. Nemški vjetniki, ki so včeraj padli našim v jakom v roke, vedo o nemški mirnovni noti in Wilsonovem odgovoru. Njihovi oficirji so jih o vsem poučili.

AMERIŠKE IZGUBE.

Washington, 17. okt. — Vojni department je danes objavil 218 imen. Izgube: 37 moč ubitih v boju, 8 jih pogrešajo, 72 moč je težko in drugih 72 neznano kako ranjenih, 21 jih je umrlo valed bolezni in trije so smrtno ponesrečeni, pet je pa vjetih.

V seznamu je tudi ime Joseph Filipovič, Minonk, Ill., težko ranjen.

Angličani 85 milj nad Damaskom.

London, 17. okt. — Uradno poročilo o operacijah v Siriji se glasi, da so angleške čete okupirale Tripoli, ki se nahaja 40 milj severno od Bejruta in 85 milj severno od Damaska.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

Datum v oklepaju n. pr. (Sept. 30-18) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevnom potekla naročnina. Povežite je pravčasno, da se vam na ustavi list.

BOND SVOBODE ZDAJ IN PO VOJNI.

Stodolarski bond svobode je zdaj vreden sto dolarjev in nič več kot toliko plačate zanj, ako ga kupite še danes ali jutri, kajti jutri je kampanja četrtega posojila svobode zaključena. Ravno to velja o petdesetdolarskem in tisočdolarskem bondu.

Po vojni ne boste več kupili stodolarskega bonda za sto dolarjev, dasiravno bo takrat marsikdo z veseljem plačal omenjeno svoto. V tem oziru lahko napravimo primer o z delnicami bogatega privatnega podjetja, ki se prodajajo v gotovi dobi recimo po deset dolarjev, a pozneje jih ni mogoče dobiti izpod sto ali petsto dolarjev. Ali kaj je vsako privatno podjetje z naravnim bogastvom vse ameriške republike? Niti biljonska vrednost Rockefellerjevega ne jeklarskega trasta se ne more primerjati z vrednostjo in solidnostjo vse Amerike. Kapitalisti, ki posedujejo Rockefellerjeve delnice, se štejejo srečne s svojega stališča — zakaj se ne bi torej navadni delavci šteli zadovoljne in ponosne, če posedujejo bond svobode, za katerega jamči vse bogastvo Združenih držav?

Bondi svobode bodo po vojni veliko več vredni; njih vrednost bo naraščala z vrednostjo naravnega bogastva republike. Kdor ima torej denar, ki ga lahko investira — če že odstejemo vse dolžnosti napram gigantičnem boju za uničenje avtokracije, v katerem moramo vsi aktivno sodelovati — naj kupi bond svobode, dokler ni prepozno. In kdor ga je že kupil, naj kupi drugega, ker s tem bo koristil največ sam sebi.

KO BODO PADALI PRESTOLI...

Požaru vojne ima slediti požar revolucije v centralnih državah.

Plamen revolucije morda sikne že med vojno; naj-novejša znamenja ne izključujejo te možnosti.

Vsako uro prihajajo poročila iz Amsterdama, Koda-nja in Berna, da se je kajzer odpovedal prestolu; prihajajo vesti o izgrelih in krvavih bojih v Berlinu in drugih nemških mestih; podiranje cesarskih spomenikov in klici "Doli s kajzerjem!" na berlinskih trgih ni bilo še nikdar v navadi.

Te vesti so morda prezgodnje in pretirane, ali razloga ni, zakaj bi ne bile vsaj deloma resnične ali zakaj bi ne bilo res še veliko več vsak čas. Wilsonova nota je Nemcem jasno povedala, da z njihovim kajzerjem ne bo pogajanja za mir. Nemci morajo prej obračunati s Hohenzollernci, če hočejo, da pride mir na njihovo iniciativo. To jim je zdaj jasno. Nemškim četam na fronti in doma je tudi jasno.

Kaj naj store? Ali naj poslušajo kajzerja in nadaljujejo brezupno vojno, ki jim prinese invazijo Nemčije in še večjo katastrofo, ali naj brnejo svoje monarhe in njihov sistem in pokažejo s tem, da so vredni živeti v dobi splošnega preobrata? Zdrava pamet jim govori, da se odločijo za zadnje.

Telegrami naznanjajo, da je na Češkem revolucija. Vsa sreča s Čehi! Habsburžani padejo s Hohenzollernci. Kajzer Karl ne ostane en dan za kajzerjem Viljemom. Nemčija kot narod — svobodni narod — ostane, Avstrija nikdar več. Avstrija stoji in pade s Habsburžani. Čim pade steber Habsburžanov/na katerega so priklenjeni narodi v Avstriji in Ogrski, pade največja državna spaka na svetu; narodi bodo svobodni in združili se bodo, ne z verigami na rokah in nogah, temveč prostovoljno v boju zoper vsako novo tiranstvo.

Če je revolucija na Češkem, mora biti nekaj takega tudi v slovenskih in hrvaških deželah. Velika zgodovinska ura prihaja.

Dogodki se vrste naglo. (Danes je kajzer morda še Viljem II., po "milosti božji cesar nemški", čez štiriindvajset ur bo pa le Viljem Hohenzollern, ki se morda "začasno" preseli v Svico ali na Špansko, ako ga Nemci prej ne ubijejo in vržejo v cestni jarek.

DOPISI.

S pota. — Zadnjič sem poročal o svoji vožnji proti Pacifiku. Dospel sem v Seattle, Wash. Brzjavil sem svojemu sorodniku v Camp Lewis, naj me pride, ako mogoče obiskati. Sestanek sem določil v hotelu Standart, ki ga poseduje Slovenec g. Standart, s katerim sva se seznanila pred desetimi leti za časa mojih obiskov v domovini. Povabil me je bil na večerjo v ljubljanski hotel Union, in povabilu sem se radevolje odzval. Za omizjem so bili g. in ga. Standart, neki ameriški Slovenec in moja malenkost. Ko smo odvečerjali in kramljali do desetih zvečer, nas je prišel opozoriti hotelaki natak, naj se preselimo v prtiličje, kjer se lahko zabavamo dokler hočemo. Standartova soproga je pričela igrati klavir, ne meneč se za navzočnost precejšnjega števila ljubljanske gospode, in naša družbica se je pri tem prav inenitno zabavala. Pri tem so ljudje tudi prodajali svoje razdovednost in neki hotelski uslužbenec me je prišel ob tej priliki celo vprašati, kje je dobil g. Standarta toliko denarja, češ da se po Ljubljani o njem govori, da je milijonar. Vprašal sem ga, če jih je moj znanec morda kaj dolžan, kar je vprašani zanikal, in pripomnil, ko bi bilo v hotelu več gostov kot je on, bi se s hotelsko obitjo dalo dobro izhajati. Radevedu sem vseno pojasnil, da je g. Standart imel v severno ameriškem teritoriju Alaski kosa zemlje, ki je bila njegova ne samo na vrhu, nego tudi spodaj. Dotičen kos zemlje pa j vseboval zlato rudo in ta mu je prinesla blagostanje. Gospoda je to pogovarjanje poslušala in nekateri izmed njih so bili mnenja, da on (Standart) ne razume slovensko. Standart je pogovore o njegovih osebi mirno poslušal in potem dal navzočim gostom razumeti, da razume vse, kar so govorili o njem. Ker se nam je zdela vsa stvar smešna, smo zapustili hotel Union in se preselili drugam.

Na ta dogodek se vselej spominjam, kadar pridem v dotiko z omenjenim prijateljem. Ko sem vprašal pri mojem zdajnjem prihodu v Seattle za g. Standarta, so mi povedali, da je odšel na svojo obširna farma blizu Talonma, Wash.

S prijateljem v vojaški službi sem obiskal bližnje naselbine Black Diamond, slovensko farmarsko kolonijo Kraitown in par drugih krajev. Imel sem priložnost opaziti, da so farmarji v Kraitownu zadnje leto precej napredovali. Rokaj Fr. Pogorelec je odprl obširno prodajalno. Naselbino, ki jo je pred tridesetimi leti ustanovil rojak Malleri, dobro napreduje, dasiravno so imeli farmarji v začetku velike težave, ki tudi sedaj niso še odpravljene. Toda z vstrajnostjo in trdnim čelom se premagajo razne ovire in tako jih premagujejo tudi slovenski farmarji v Kraitownu.

S prijateljem sva se sprehajala po teh farmarskih krajih v seni sadnih vrtov in kramljala in se veselila narave. Prijazni rojaki so naju gostoljubno sprejemali. Pogovarjala sva se z njimi pri s sedjem in drugimi dobrotami obloženih mizah in tako nam je teklo čas naprej.

Vrnila sva se v Seattle, od kjer sva odpotovala v Tacoma in potem nazaj v taborišče Lewis. Ko sva dospela na cilj sem bil priskljen občudovati uspehe enoletnega dela, ki je zgradilo mestu podobno taborišče, kjer prebiva sedaj kakih 80.000 vojakov. Poleg taborišča so v tem času zgradili majhno mestce Green Park, kjer so razni lokali, prodajalne, fine restavracije in prostori za zabavo vojakov. V to mesto smejo vojaki ob prostih urah brez dovoljenja. Mestce je pod vojaškim nadzorstvom.

Na prostoru, kjer se danes nahaja taborišče Lewis je bil pred letem dni še velikanski gozd, razsečen z debelimi drevjem. Sedaj so tu razna vojaška poslopja in tlakovane ulice, pravo vojaško mesto, z ličnimi, s svetilnicami a-

krašnimi hišicami, z moderno urejenim vodovodom z hladno in gorko vodo in kar je glavno, povsod vidite, da se polaga velika važnost na snago.

Po taborišču vam udarjajo na uho zvoki petja in godbe. Vidite vojake, ki se kratkočasijo ob prostih urah z različnimi igrami, kadar so vaje, jih pa vidite cele množice na vežbališčih. Vseposod polno življenja!

V taborišču je več dvoran in knjižnic, ki jih upravlja znana Y. M. C. A. in druge podobne organizacije. Opazoval sem vojake v teh shajajališčih. Eni so pisali, drugi štali knjige in liste, tretji so se zabavali z igrami itd.

V taborišče pridejo večkrat karli govorniki, ali priznani pevci in pevke, ki nastopijo v taboriščnih dvoranih ali pa tudi na prostem. Za časa mojega obiska je bila v taborišču znana igralka madama Manje Dresler. Ob večerih prirejajo vojakom predstave premikajočih slik. Ves dan sem opazoval to življenje v velikanskem taborišču. Videl sem prihajati vojake novince in opazoval prijaznost, s katero so jih sprejemali. Razkazali so mi vse, kar bi me utegnilo zanimati in končno so me povabili tudi na obed, ki je bil jako okusen. Videl sem, da servirajo vojakom jako okusno, tečno hrano. Seveda, kakim sladkosnednežem bi morda ne ugajala, toda reči moram, da vojakom ni treba trpeti gladi, kajti dobre, tečne hrane jim ne primanjkuje. Nekateri, posebno novinci, pogrešajo prostost, ki so jo bili deležni v privatnem življenju. V armadi je seveda disciplina, kateri se mora vsakdo podvreči. Ker jo je le malokdo navajen, je s prvega malo težko, toda s časom se tudi tega privadijo.

Videl sem tudi zakope in strelne järke. Nekatere izdoline so podobne velikim, pokritim kletim. Izpeljane imajo tudi ulice pod zemljo.

Ko človek opazuje to velikansko enojno delo, se mora čuditi organizacijski sili ameriškega ljudstva, ki je v tako kratki dobi izvršilo toliko dela, in se tako temeljito pripravilo za boj s sovražnikom, kakor Nemčija v 40. letih. In to, kar je Amerika pokazala dosedaj, je pravzaprav šele začetek. Zato ni čudno, če obdaja berlinsko gospodo strah pred slo Zdrženih držav.

Opazoval sem vse to delo, vso to velikansko silo in pri tem so me obhajale različne misli. Spomnil sem se visokoletečih ciljev Napoleona, in spomnil sem se ambicij nemškega kajzerja, ki je zaželel postati vladar sveta. Toda vse se mu je izjalovilo po zaslugah Združenih držav, katerim ni v svoji nadutosti pripisoval nobene moči. Danes, ko je zanj že prepozno, je pričel spoznavati svojo zmoto. Ameriški organizacijski talent, volja ameriškega ljudstva, duh republikanizma in demokracije, ki prevladuje v tej deželi, so pokopali kajzerjevo slavo in prekrili njegove načrte.

S takimi mislimi sem zapuščal taborišče Lewis in se podal na pot proti Oregonu.

Matija Pogorelec.

POZIV SLOVENSKEMU ŽENSTVU.

Cleveland, O. — Ženski odsek Slov. rep. združenja je dne 4. septembra, 1918 sprejel sledečo resolucijo:

Spodaj podpisane žene in dekleta, organizirane v Slovenskem Republiškem Združenju v Clevelandu, O., stopamo pred vas, vse jugoslovanske žene in dekleta, po vsej svobodni Ameriki, da se nam pridružite v boju proti avtokraciji vsega sveta.

Fevdalni, gospodujoči sistem v Avstro-Ogrski daje korumpirano uradniško široko polje za zatiranje Jugoslovancev, ki se je vedno tako vršilo, da je bilo v korist habsburški familiji, in v propad narodov črnoholte monarhije. Dokaz za to trditve je statistika izseljevanja. Izseljevanje Jugoslovancev je jasen dokaz, kako je skrbela za nas macedonska Avstrija. Višek "naklonjenosti" pa je pokazala avstro-ogrski vlada na-

SLOVENSKO REPUBLICANSKO ZDRUŽENJE.

Sediš v Chicagu, Ill.

IZVRŠVALNI ODBOR:

August Aušin, Mary Aušin, Filip Godina, Frank Kerze, Martin V. Konda, Etbin Kristan, Math. Pogorelec, J. N. Rogelj, Anton J. Terbovec, Jože Zaverinik.

NADZORNI ODBOR:

Ivan Krešič, J. Kvartič, J. Oven, Matt Petrovič, Fr. Veranich.

CENTRALNI ODBOR DO NOVEGA KONSTITUIRANJA:

John Ermenc, Joseph Fritz, Joseph Ivanetič, J. Judnič, Ivan A. Kaker, Anton Motz, Frank Mravljia, Jacob Muha, K. H. Pogodič, John Rezel, Joseph Steblaj, Frank Sava, Frank Udovič, Charlie Vesel, Andrew Vidrih, Stefan Zabrie, John Kalan, Anton Zlogar, Louis Truger.

(Opomba. — Naslov za pisma in denarne pošiljave je sledeči: Anton J. Terbovec, Box 1, Cicero, Ill.)

pram Jugoslovonom v sedanjih vojni.

Pobrali so: Ženam prože, materam sinove, otrokom očete. Namesto kruha so jim dali kroglice iz puške, namesto obleke bajonet v prsi, namesto gorkoga stanovanja so jih pometali v ječe.

Pobrali so jim zadnjo kravo iz hleva, samo da se zadnji korumpirani folotom z zlatimi ovrtniki.

Vsaka mera je enkrat polna, zato kličemo vam, jugoslovanske žene in dekleta: Stopite v naše vrste in delujte z nami vred za demokracijo in enakopravnost vsega sveta!

Jugoslovanske žene in dekleta nismo imele v Avstriji nikdar nobenih pravic, pač pa samo dolžnosti.

Zatorej izjavljamo: da smo in ostanemo, ne samo veleizdajalke ampak tudi smrtne sovražnice oficijelne Avstrije, ki hočemo povsod in ob vsaki priliki delati nato, da čim prej izgine habsburška Avstrija iz zemljevida.

V duhu vidimo tisoče nedolžnih otrok, ki stezajo svoje drobne ročice proti materam s klici na ustih. ... Mama kruha! ... Pomislite na stanje mater. ... Ali jim ne krvavi srce pri takih prošnjah! ... In vsega tega je kriv avstro-nemški monarhizem in militarizem.

Vstopite v vrste in bodite pripravljene boriti se povsod proti monarhističnim ciljem in vmešavanjem, naj si bode od katere koli hoče dinastije, ki bi se hotela vmešavati proti samoodločevanju jugoslovanskih narodov.

Apeliramo na vas vse jugoslovanske žene in dekleta v Ameriki, da se uprete vsaki agitaciji, ki ima namen, da agitira za enega ali drugega kralja.

Končno apeliramo na vse jugoslovanske žene in dekleta, da se pridružite gibanju S. R. Z. in delujte z nami vred za **Jugoslovansko Federativno Republiko**.

Končno vam kličemo v spomin: Katastrofa, ki pretresa in uničuje sad kulturnega dela desetletij, in ta strašni po svetovnem gospodstvu stremeci konflikt, more nehati le s porazom monarhistične, militaristične avtokracije.

Kličemo vam:

Jugoslovansko ženstvo, odzovi se našemu klicu in pridruži se borbi demokracije.

Ne prepuščajte sedanjim avtokratom ali pa njihovim pomočnikom, da bi vas zapeljali s pomočjo njihovih zvitihih naklepov mogoče še v bujni jarek, kot je vladal dosedaj. Ženstvo ostalih naprednih narodov sloji v prvih vrstah v boju za poraz avtokracije. Pridružimo se temu boju kompaktno-tudi me, ameriške Slovenke. To je naš poziv!

Anna Sivigil, Victoria Poljak, Katie Pirc, Mary Grill, Frances Stefančič, Nežka Kalan, Antonia Vrtančič, Raphaela Smuk, Fanny Stoila, Ivanka Paulin, Rosie Mayers, Theresia Jakšič, Jennie Skuk, Elizabeta Matko, Katy Gorjanc, Mary Poznik, Josephin Zalar, Antonija Baizon, Annie Pengov, Anna Grill, Josephine Zupanc, Amalija Somrak, Anna Levstak, Gusti Frančičkin, Bibijana Zupanc, Mary Vidmar, Genovi Meserko, Frances Gorše, Agnes Lukin, Josie Močnik, Julia Močnik, Antonia Močnik, Netty Koprivce, Gertrude Peček, Rose Cebul, Teresija Gubanc, Jennie Linger, Ivanka Sifer, Julija Bradac, Frances Hovevar, Ursula Mole, Maggie Tancak, Mary Kokak, Mary Luknar, Mary Jernejčič, Frances Klopčič, Helena Jernejčič, Mary Belaj, Mary Kunstelj, Amalija Koprivce, Jennie Koprivce, Valerija Perliuga, Mary Perliuga, Mary Pencs, Anna Pinfar, Annie Gobrejva, Fannie Vebat, Mary Ostanec, Mary Kalan, Matilda Paulič, Helena Kremžar, Marija Klavž, Marie Bahnik, Mary Milavec, Mima Milavec, Mileni Jakšič, Elizabeta Bek, Rosie Jurman, Mary Cerkovnik.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

F. L. Staunton, Ill. — V zadevi glede nabave grozdja se obrnite na rojaka Martin Potokarja, Lyons, Ill., ali pa na John Kosička, 1805 So. Racine Ave., Chicago, Ill. Ta dva vam lahko dasta potrebna pojasnila.

Vesti iz Rusije.

Nov napad na Lenina.

Amsterdam, 17. okt. — Iz Kijeva čez Berlin javljajo, da je neki Dvanicki ustrelil iz revolverja na Lenina in ga zadel v pleča. Dvanicki je aretiran.

Breškovačka je umrla.

Jariz, 17. okt. — "Nouvelles de France" ima brzopojno poročilo, da je 14. septembra umrla Katarina Breškovačka, znana "mati ruske revolucije", slavna starika, ki je poznana vsemu svetu. Bila je več let v pregnanstvu v Sibiriji in po padcu carizma se je vrnila v Petrograd, kjer je delovala kot načelnica organizacije za izobrazbo ruskega naroda. Boljševiška revolucija je pa popolnoma uničila njeno delo in od tistega časa ni bilo več slišati o njej, izvmišeni enkrat so poročali, da so jo boljševiki vtaknili v ječo.

Boljševiški terorizem.

Stockholm, 17. okt. — H. B. Lockhart, angleški konzul v Moskvi, kateri je bil pred par meseci zaprt in pozneje zamenjan za boljševika Litvinova v Londonu, je prišel semkaj in pripoveduje, da boljševiška vlada nadaljuje s svojim krvavim delom kljub soglasnemu protestu neutralnih poslaničkov v Moskvi. Tisoče oseb je dnevno obdolženih "protirevolucionarne zarote" in usmrčenih. Boljševiki so dobili takšno manjše za ubijanje, da obsojence ustrelje kar med potjo na morišče in trupla posujejo s cementom, da jih ni potem mogoče spoznati. Rabeljsko delo opravljajo največ letske rdeče čete in vojaško vežbališče Hodinka služi za morišče.

Lockhart tudi pravi, da razsajajo v Moskvi in Petrogradu hude bolezni. V Petrogradu je ob času njegovega bivanja umrlo po 700 oseb dnevno vsled lakote.

Američani odbili boljševiške napade.

Arhangel, 15. okt. — Zaveznike čete z Američani vred, so bile te dni v ljutih bojih z nemško-boljševiškim četami na obeh straneh reke Dvina 150 milj severno od Kotlasa. Napadi so bili odbiti in zavezniški prodirajo proti Veliku severnovzhodno od Vologde. Zaveznički so našli v okupiranih vaseh ob Dvini na kupe letakov v angleškem in francoskem jeziku, potom katerih apelirajo boljševiki na Francoze, Angleže in Američane, da naj ustavijo vojno proti njim.

Boljševiki govorijo o obrambi "rdečih Nemčije".

Amsterdam, 17. okt. — Uradno glasilo sovjetske vlade "Izvestija" v Moskvi piše — kakor javljajo iz Berlina — da so boljševiki pripravili "vreči se pred armade zavezniškega imperializma, ki silijo v rdeči Berlin." Omenjeni list pravi dalje, da se bo rdeča armada bojevala ne le ob Volgi in Dnjepru, temveč tudi ob Reni proti kapitalizmu in v obrambo nemške revolucije.

Postni zakon določa, da mora biti naročnina takoj plačana, ko poteče naročnina. Naročniki, ki se ne ravna po postnem zakonu, mora uprava ustaviti list.

**ELEKTRONA PROLEKTRA
S K SARKEL**

Stari in izkušeni zdravnik, 228 let
prakse. Zdravi vsa bolelena in hitro vse
leosti, plake, solode, obliži, trganje
nervoznost, krvne bolezen, kakor vse
druga bolezen možkih. Odravi vse
bolezen katere pravnomo v svoje ok
be. Uporablja najboljša evropska, ame
ška in avstrijska delov sveta zdravila. N
ba cena. Naravi brezplačno. Toliko
gled popotnikom jamčen. Pri meni
zdravi veliko številno Slovencev. Vred
no od 8. sputnja do 8. svetla, ob no
tjah same od 10. do 8. popoldne.

"Naša izjava."

(Konec)

Za "meškanke" republiko naj se bore tisti, kateri bodo imeli od nje koristi, pravi "Naša izjava". Po nazorih teh izjavšev je čisto veseno, ako vlada državi kralj, ki potrjuje in zavrača zakone, napoveduje vojne, zapravlja ljudsko premoženje in zavrača pot kulture in demokraciji v mejah svoje države — in izven njenih mej. Predsednika morda lahko voli ljudstva potom spošne, direktne in tajne volitve. Ravno tako lahko voli ljudstvo vse druge državne, okrajne in občinske uradnike. Ampak, bog se usmili, to bi bila buržoazna republika, ki ne bo koristila proletarijatu nego buržoaziji, zato naj se samo ona tudi zanjo bori. Naša dolžnost je le prodajati dobro čtivo in prirediti poučna predavanja! Mi si nečemo umazati naših rok nikjer, kjer deluje poleg nas še kak "buržoazna" klika. Tako je stališče hrvatskih mednarodnih socialistov v Ameriki, ki niso Hrvati, ne govore hrvatski, nego so čisti internacionalci. Človek se nehoti spomni tiste dobe, ko so vstajali razni preroki in ustanavljali razne nove, "čiste vere", ki so bile edino zveličavne.

Njihova izjava obsoja tiste jugoslovanske socialiste v Ameriki, ki so se organizirali v republikanski združenjih v družbi buržoasnih krogov za "čisto buržoazno republiko". Nič ne pomaga, ako bi še tisočkrat predčitali program, na katerem stoji to združenje. Nič ne pomaga povdarjanje, da je ta program za obstoječe jugoslovanske razmere vsek demokracije. Morda bi tudi oni pristali na ta program, če bi ga odeli s frazami, katere pri njih najbolj vlečejo, lin če bi jo imenovali mesto "jugoslovanske federativne republike", "jugoslovanske mednarodne republike" in če bi izrečno povdarili, da za ta program ne more delovati nihče, kdor ni zamašovan na čelu kot "mednarodni socialist". Ampak ker tega ni zapisano nikjer v programu republikanskega združenja, so si ga izvolili krstiti za "buržoazno" ustanovo.

Za njih namreč obstoji samo eno vprašanje: "In to je socializem in socialistična republika." S tem je povedano pri njih vse in nič. Ustvarjati pot socializmu pomeni pripravljati pot zanj ne samo s tem, da se razprodajajo brošure in knjige ali prirejujejo kak predavanja nego iti med ljudstvo in izrabiti vsako priliko za približanje k cilju. Pri tem pa je treba vedno vpoštevati razmere med narodi, s katerimi se pri takem delovanju prihaja v dotiko. Na taki podlagi realnih razmer urejajo pametni politiki svoja delovanja, ne pa s frazami, ki done kakor deklaracije, praktično so pa navadne pene.

Hrvatski socialisti, ki so zbrani pod praporom njihove najnovejše izjave v mednarodni soci. zvezi najnovejša kalibra, so naredili velik greh nad ljudstvom svojega naroda, ker so se vdali lenemu, frazastemu brezdrlju, kar so

izrabili, da citirajo njihovo izjavo, "kraljevski popovi, liječniki, advokati, profesorji, novinarji, književniki te razni biznismani". Hrvatski "mednarodni" socialisti bodo morali prej ali slej priti k zavesti, da so oni tisti, ki so potpisali oziroma dali tem ljudem priliko igrati vloge "jugoslovanske buržoazije", ki predstavljajo "dvanaest milijonov Jugoslovancev". Pri tem tudi ne smejo pozabiti, da puste "kraljevski popovi in liječniki" delovati med njihovim narodom nemoteno, medtem ko čutijo največje veselje motiti shode jugoslovanskih republikancev in metati polena na pot njihovemu delovanju, kjerkoli jim je to mogoče. To je jako značilno za današnje razmere. Kadar prihajajo na kraljevaške shode, tedaj lepo mirno sede in molče, toda na shodih republikancev pa se derejo na vse pretege. To je fakt, ki se ne da utajiti.

Zadnjih par let so imeli dovolj prilike študirati stališče jugoslovanske socialne demokracije v domovini. Memorandum bosenskih in hrvatskih socialistov, izdan v Stockholmu, jim je lahko vrzel precej luči na situacijo. Nobena medicina jim ni pomagala. Oni so vztrajali pri svoji "mednarodnosti" in kakor nalašč so igrali s tem v roke kraljevaškim in obenem skupno z vodstvom ameriške socialistične stranke slabih razredno gibanje. Ne smemo pozabiti, da so oni in ne mi tisti, ki so oslabili razredno gibanje ameriškega delavstva na političnem polju. Vse pridobitve, ki jih je priborilo ameriško delavstvo tekom te vojne, si kreditira za svoje zasluge "Ameriška delavska federacija". Sploh pa protivojno krščenje v smislu, kot so ga vršili oni, ni noben razreden boj nego boj za nadaljevanje sistema, ki je ugrožal Evropo in ves ostali svet v vedni nevarnosti vojne ga požara. Ne rečem, da so namenoma hoteli pomagati do nadaljnjega obstoja tega sistema. Glavno je, da je bilo vse njihovo delovanje tekom te vojne njemu v prilog. Da se je stvar njihove protivojne taktike dopadla avstrijakom, je dokaz hitro naraščanje njihovega članstva. Človeku, ki pozna hrvatsko maso, se zdi nevrjetno, kje se je hrvatsko delavstvo v Ameriki tako hitro navzelo toliko socialističnega duha. Tudi je sumljivo, da je njihovo članstvo najbolj naraščalo ravno zadnjih par let, te vojne. Jaz nikakor ne mislim trdit zaeno s kraljevaši, da so oni navadna avstrijskanska agentura. Ampak kljub temu ostane fakt, da niso centralni zavezniki tisti, katerim je škodovala njihova propaganda, pač pa veliko prej zavezniki, ki stoji v boju proti Nemčiji. Ako bi ameriška socialistična stranka s svojo vodilno masno uspeła, ako bi hrvatski mednarodni socialisti uspeli s svojim protivojnim programom, bi imeli sedaj bržkone že mir in nemške armade bi še pred meseci lahko razobesile nad Parizom svoje zastave in narekivale Francijo pogoje kot so jih Rusiji. Svet bi prišel pod vrhovno nadvlado

pruskega militarizma, mednarodni (i) socialisti bi pa lahko prepelali svoje fraze naprej, "buržoazija" bi pa morala voditi njihove boje. No, stvari so se zasukale drugače in kakor izgleda, bo ta vojna vendarle prinesla spremembe v korist demokratiziranja človeške družbe.

Ako bi stali v ospredju hrvatske sekcije treznejši možje, ki bi se učili spoznavati svet s realističnega stališča, potem bi tudi jugoslovansko gibanje v Ameriki imelo precej drugačen značaj kot ga pa ima sedaj, ko so naprednejše struje med Hrvati mrtve, ali pa sploh veled njihove zgrozene taktike ne pridejo do moči, medtem ko si v takih razmerah lažji pravico nekaj ljudi "higher up" govoriti v imenu vsega naroda.

Morda so mnogi izmed njih že prišli do spoznanja, da taktika, po kateri so se ravnali dosedaj, ni bila prava. Ampak zdi se jim, da je stvar že tako zavožena, da jo je sedaj nemogoče popraviti. Lahkega dela bi res ne imeli, toda poskusili bi vseno lahko. Ali na se jim morda zdi brezdrlje mnogo slajše kot agitacija, ki zahteva va toliko dela, truda in poštvalnosti.

Zato pa je po njihovem mnenju boljše, "da delajo meškanke in polmeškanke agitatorji."

Svet bo šel vseno svojo pot naprej po poti razvoja. Ako demokracije sile valed gotovih rak-ran oslabe, potem morajo zdravi deli najti toliko več enerģije, da rinejo svoj voz naprej. In ta voz gre naprej, četudi s težavami, ampak gre vseno. Da ne bomo obšli v blatu, bodo tudi v bodoče skrbele sile jugoslovanske demokracije, pačtudi "mednarodni" frazarij ostanejo še nadalje ob ceati in gledajo, kako drugi vojujejo njihove boje proti njihovi volji in proti volji "kraljevskih popov, liječnika itd."

Z-c.

PLINSKE KORPORACIJE SO MENDA POVSOD ENAKE

Denver, Colo. — Denver Gas and Electric Light kompanija se ravna prav po vzoru plinske družbe v Chicagu. Družba ni zadovoljna, da je bila cena v zadnji zimi povišana za šest odstotkov, ampak sedaj zahteva, da se zopet poviša cena plinu v domači in industrijski porabi. Uradniki družbe so predložili komisiji za javne potrebe cenik, po katerem se cena plina poviša na domu za 11.76 odstotkov, v industrijske svrhe pa 16.67 odstotkov nad sedaj veljavnimi cenami.

Če bi komisija priznala povišanje cene in se za podlago proračunu vzamejo cene iz leta 1917, bi družba prejela najmanj \$130.000 več na leto. Ta vsota bi bila seveda iztisnena iz žepov denverskega ljudstva.

Kompanija ni napisala prošnje in ni navedla vzrokov za povišanje cene, ampak je predložila cenik in dodala, da nove cene postanejo veljavne dne 4. novembra.

Člani komisije so po sprejemu

cenika, takoj suspendirali cenik in obvestili kompanijo, da se bo vršilo preje zaslišanje, preden bo podvzeta končna akcija. Komisija določi kasneje datum za zaslišanje.

Način po katerem nastopa družba proti ljudstvu je karakterističen. (Ni se ji zdelo vredno, da javno obvesti ljudstvo in komisijo, kakšni vzroki govore za povišanje cene. Mogoče je družba računila, da se cene povišajo brez ugovora kot zadnjo zimo, ko je bilo družbi dovoljeno povišati ceno za šest odstotkov, ker ni nihče protestiral pred komisijo proti povišanju cene.

Zdaj so člani komisije za enkrat obvarovali ljudstvo in mu dali priliko, da predloži svoje ugovore proti povišanju cene. Ljudstvo se bo zanesljivo oglašilo in poslalo svoje zastopnike pred komisijo, da zagovarjajo ljudske interese, ko je izvedelo, da mu družba namerava v svojem interesu zopet naložiti nov davek.

Najpametnejše bi bilo, da ima vsako mesto svojo plinarno in električno. To bi bila najenostavnejša obramba proti lakomnim privatnim interesom.

ŠTIRJE MORILI PROSIJO POMILOŠČENJA

Denver, Colo. — Štirje morileci so vložili prošnje za pomiloščenje. Med temi morilci je tudi Timothy Sullivan iz okraja Gunnison, ki je ustrelil policaja, imajočega nalogo, da ga aretirajo.

Poleg prošnje pomiloščenja: F. D. Carter iz Puebla, obsojen v dosmrtno ječo radi umora; D. A. Duran, obsojen od dvanaest do štirinajst let ječe radi morilskega napada; Louis L. Madril iz Rio Granda, obsojen v dosmrtno ječo radi umora Florencio Selas iz okraja Bent, obsojen na pet in dvajset let ječe radi umora.

PARNIK POGREŠAJO 30 DNI

San Francisco, Cal. — Leseni parnik "San Gabriel" je odplul iz San Francisco dne 11. septembra. Namenjen je bil v La Paz v južni Kaliforniji, kamor pa ni dospel. Vsed tega sodijo, da se je pogreznil.

Parnik je lastnina Gulf Mail Steamship kompanije in je nosil 660 ton. Poveljeval mu je kapitan Roger, moštvo je pa šelo devetnajst oseb.

Dne 11. septembra je izbruhnil hilen vihar, ki je napravil veliko škodo ob kalifornijskem obrežju. To daje povod misli, da je parnik postal žrtev viharja.

ŽRETEV PODIVJANEGA VOZNIKA

Denver, Colo. — Margaret Osborne je hitela domov z zdravili za svojo sedemnajstletno hčer, ki jo je influenca vrgla v posteljo, ko je pridivila A. W. Sanders s svojim avtomobilom in jo povozil. Žena je dobila tako težke poškodbe, da je pol ure kasneje umrla v bolnišnici.

Sandersa so aretirali in pridr-

žali v zaporu, ne da bi mu dovolili poročstvo. Neki možki in dve ženski, ki so bili z njim v avtomobilu ob času nezgode, so se hitro izmuznili, ko so videli, kakšen učinek je povzročila divja vožnja.

Deloma napolnjeno steklenico z žganjem, o kateri pravijo priče, da jo je Sanders po nezgodi vrgel od sebe, so izročili policiji.

OSEMURNI DELAVNIK ZA JEKLARKE DELAVCE

Reading, Pa. — Bethlehem Steel kompanija je uvedla v svoji jeklarni osemurni delavnik in čas in pol za nadčas. Prizadetih je tisoč delavcev. Odredba je veljavna od prvega oktobra in delavci dobe izplačano zaostalo mezdo za nadčas.

LETALEC PONESREČIL

New York, N. Y. — Lajtnant Charles Tyson, dodeljen mornariškemu letalskemu oddelku, je utonil ob francoskem obrežju, ko je padel z letalom v morje.

Hrbtobol.

Ako imate boleline v hrbtu, ali kri-
taš čustva, da vas vse boli. Boleline
postajajo neprenehne; lednice (obisti)
vas bolejo in voda od vas gre gosta-
ter čustje pri tem boleline. V takem
stanju rabite kako dobro zdravilo,
pa ga morda ne morete dobiti? Ne-
lomite drugih pripomočkov, ampak
poskusite samo enkrat

Severa's Kidney & Liver Remedy

(Severa's Zdravila za obisti in jetra). To je izborna zdravila za me-
hur, kadar imate boleline pri spu-
ščanju vode, tako tudi pri otrocih, ki
malo postojajo. To zdravilo odpra-
vijo boleline in vse zaporne sapa,
zmanjšuje otekline nog in lajša hr-
btobol. Poskusite ga. Prodaja se
v lekarnah. Cena 75c in \$1.25.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

POTREBUJEM dekleta za lah-
ko delo, dobra plača, redne ure.
Zglasite se pri: Columbia Bank
Note Co., 1104 So. Wabash Ave.,
5th Floor, Chicago, Ill.

Telefon urada Court 3459.

Telefon na domu Norfle 1870 E.

FRANCIS A. BOGADEK,

slovensko-hrvatski advokat,

VRHOVNI ODVETNIK NAR. HRV. ZAJEDNICE,

soba 103 Bakewell Building,

vogal Diamond in Grant Sts.,

(nasproti Court Housa)

PITTSBURGH, PA.

DOBRA PLAČA — STALNO DELO!

Naš premogorov je edini v tem okraju, kateri dobi vsako dovolj
vozov in kjer lahko stalno delate. Premog je 6 čevljev visok. Rov
je strogo UNJSKI in naši rudarji zaslužijo dobre plače. Rudniki so
oddaljeni le dve milje od mesta AMSTERDAM, O., in vi lahko dobita
tukaj stanovanja po zmerni ceni v najem in tudi življensko stanje
je zelo povoljno.

MI POTREBUJEMO 25 DOBRIH RUDARJEV.

Sem lahko pridete naravnost s N. Y. Central R. R. železnico do
postaje Amsterdam, Ohio. Ali pa pišite za pojasnila na:

THE WOLF RUN COAL CO., WOLF RUN, OHIO.

Španska influenza

V sedanjem času razširjena kušne bolezen španske influenze,
katera izgleda na prvi pogled nič več kot navaden prehlad, morali
bi se zelo paziti, da se jo obvarujete.

Kot najboljšo sredstvo za obvarovanje proti ti bolezni vam
priporočamo sledeča navodila: grganje in ispiranje grla in nosa
s Severa's Antiseptol, kateri na se uporablja raztopljen, vzemite
po en del tega zdravila na tri dele gorke vode.

Ko se počutite s mrzlico ali takoj za pričetkom kihanja, vzemite
tako eno ali dve Severa's Cold and Grip Tablets (Severa's tablete
za prehlad in gripo) in ponovito na vsake tri ure dokler vaša čreva
ne pričnejo dobro delati. Ako se vas prime kašelj tedaj vzemite še
Severa's Balsam for Lungs (Severa's balzam za pljuča).

Pojdite v postelj vzemite kakšno goriko pijačo, da se dobro
spottite. Če se pa še ne čutite boljše, potem pa hitro pokličite zdravnika
in naredite vse kar vam on svetuje.

Gori navedena zdravila bodo veliko pomagala, da se obvarujete
pred influenco, za torej je zelo smestno, da imate vedno sledeča
zdravila pri rokah doma. Prodajajo se v lekarnah po sledečih cenah:

Severa's Antiseptol, 35 centov.

Severa's Cold and Grip Tablets, 30 centov.

Severa's Balsam for Lungs, 25 in 50 centov.

Ako vam je nemogoče dobiti ta zdravila v vaši domači lekarni
potem jih naročite naravnost od

W. F. SEVERA CO., Cedar Rapids, Iowa.

Iz življenja Tomaža Križaja

Povest. Spisal Josip Hrastar.

(Konec.)

VI.

Strelovo pismo prijatelju.

V Brinju, o Božiču 188...

Dragi prijatelj:—

Ze dolgo nisem imel peresa v roki, da bi pisal
pismo Tebi, ali pa kateremu drugemu izmed ne-
kdanjih svojih prijateljev. Glej, osamljen sem
kakor hrastov parobek vrhu gore, a ni me strah.
Burja brije okoli mene in ako mi moj preprekli
plašč, da bi vsakega rezalo do kosti in da bi zamr-
znil mozeg v njegovi hrbenici, a jaz tega ne ču-
tim; moje telo je mumija, samo s tem razločim
da se še preživljam, da je in pije ter da potrpelji-
vo čaka trenutka, ko se ne bo več preživljal, ko ne
bo več jedlo in pilo. Še se uligajo bliski okoli
mene, dostikrat treščijo pod moje noge, a jaz se ne
ganem, vidi se mi samo, da so to zadnji žarki v
temo mojega življenja, ki mi svetijo zastoj. Za-
kaj v prejšnjih časih sem moral vsak svetel pra-
men-plaščati drago, največkrat sem moral poseči
globoko v svoje sree in ga plačati s curkom krvi.
Sedaj je zamrlo vse, miren sem, kakor nisem bil
še miren nikdar v svojem življenju. Kamor po-
gledam, vse prazno, prazno po cestah in potih,
prazno v cerkvi in šoli, prazno v mojih sobah,
prazen vsak kot, prazna moja duša in prazno moje
sree. Včasih sem se bal takane praznote, ako se je
pokazala samo za hipce in nenadoma, strepetal sem
vselej in nepopisna bol me je objela in izjemala
moje najboljše moči; a sedaj me več ne vznemirja-
ta ne praznota ne samota. Ni me strah, ni več ve-

selja ne žalosti, ni nad in upanja, ni več hrepene-
nja in koprnjenja, pravcata mumija tam nekje v
skalni votlini aredi neizmerne pušave... Bil je
čas, ko sem položil s lastno roko cev na svoje sen-
ce; morda bi bilo tačas bolje, da bi me ne bil zad-
žal nekdo, a sedaj se tudi to ne izplača več, zakaj
mumije se ne streljajo... Bil je čas, ko sem ljubil
prvič z vso neizmerno ljubeznijo, ko sem bil vdan
z vso dušo in z vsem telesom bitju, ki sem mislil o
njem, da me razume, ki sem mislil, da ima dušo
sorodno moji ter me ne more variti. Bil je to oni
tajinstveni polumrak, ki ga prekinja zahajajoča
večerna zarja, da se vidi predmeti pozlačeni in
skrivnostni in jih človek samo gleda in občuduje,
ne da bi se jih držal dotakniti. Izginila je zarja ve-
černa, nastala je tema. Tudi moja prva ljubezen
je bila takšna, kakršnih je devetstoletindevet-
deset izmed tisoč, tudi ona je bila praktična in je
vedela, da le "petica da ime sloveče". Bog s njo!

Oženil sem se drugod. Svoje žene nisem lju-
bil, ona ni ljubila mene. In ker se nisva ljubila,
je prišlo vse drugo gorje na naju. Umrla je ne-
kega popoldne na šolskem dvorišču v priro lastnih
otrok, ki ji niso mogli pomagati. Vrgla je bila
božjast in z glavo je padla v posodo, napolnjeno z
vodo, kjer je prala perilo. In tistega dne je vrgla
božjast prvič tudi mojega sina. Dobro je bilo, da
sta kmalu umrla oba otroka. In tako sem sam na
svetu kakor hrastov parobek vrhu gore, tako sem
mumija in ni me strah!...

Toda šečemu tako dolg uvod? Pisal si mi, naj
Ti sporočim kaj o sebi in o usodi prijatelja Toma-
ža Križaja. Vem, da Ti ni toliko zame, kolikor Ti
je zanj, zato Ti izjemoma odgovarjam, češar si
ne bi storil, zakaj mumije pe pišejo.

Kakor Ti je znano, je bil Križaj zaročen z Ma-
rico, sestro veleposestnika Majdetu. Majde in

Križaj, oba sta bila idealista, oba sta hotela rešiti
domovino, njihju pota sta se strinjala povsod, zato
ju je vezalo tako veliko prijateljstvo, da ga je
imelo naposedel združiti svaštvo. Križaj je ljubil
Marico z vso veliko vdanostjo svojega srca in prav
tako je ljubila ona njega. Nič bi torej ne smelo
ovirati njihju sree. Toda Križaj je bil takoj ob
svojem prihodu v Brinje zagrešil po neprevidnos-
ti ali bognsigavedi kako, da se je vanj zaljubila
tudi Milena, hčerka gostilničarja Polaja. Ne mor-
da samo zaljubila, kakor se navadno zaljubijo
punce, ampak ta Milena je bila nenavaden značaj.
Globoka kakor monko jezero in temperamentna
kakor skalni vrelec. Kar je padlo na dno tega je-
zera, ni samo tam obležalo, ampak se je brusilo in
likalo ter se je nazadnje izpremenilo v biser, ki je
bleščal in se isknil, da ga je moralo zagledati in
občudovati človeško oko. In ta Milena je skočila v
vodo, ko je izvedela, da se je Križaj zaročil. Po-
plačala je svojo ljubezen z življenjem.

To je bil udarec Tomažu Križaju. Nihče ni
stutil pravega vzroka smrti Milene. Zavrželo je
po vsem Brinju in daleč naokoli. Brusilo so si je-
zike, ugibali to in ono, a trpel pri tem ni drugi
kakor oče Polaj in pa — Križaj. Meni se je Kri-
žaj razodel, ni mogel zadržati v sebi. Čudovit je
bil pogled v to odprto sree! Poznal sem sicer Kri-
žaja od prej ali vsaj mislil sem, da ga poznam,
toda da je takšen, ne bi bil verjel. Moralo se je
zgoditi, da ga je ženska ubila, dasi ga je ubila s
svojo ljubeznijo!

Dolgo se je zaklepal Križaj v svojo sobo, ni-
kamor si ni upal, niti mene ni več pustil k sebi.
Jedi se je komaj dotikal. Ko je prvič stopil iz so-
be, ga ni bilo več spoznati. Postal se je za mno-
go let, njegovi lepi lasje so osiveli, njegova glava
je bila upognjena. Prva njegova pot je bila k

Majdetu. Tam je najprej govoril z Majdetom
samim, a potem se je odpovedal Marici. Ne bom
pripovedoval in opisoval prizora, ki se je vršil ti-
sti dan pri Majdetu, čemu bi začel zeleneti hrastov
parobek vrhu gore in bi se razgrevala mumija?
Kar mi je povedal o tem Majde sam, bi lahko uč-
nilo, da bi se spomnil, da sem imel nekdanj sree!...

Sam Bog vedi, kako so izvedeli to v teh zad-
njih trenutkih politični nasprotniki Majdetovi in
Križajevi. Razkričali so oba kot največja zločin-
ca. Ljudje so kazali za njima, in ko sta nastopala,
da bi jih pridobila zase, so se jima smejali in jima
dajali najduhovitejše primke. Ko je pri nekem
shodu govoril Tomaž Križaj, so ga nenadoma ob-
jele kmetijske roke in preden se je zavedel, je stal
pod kapom. Majde je odstopil.

Pijano je bilo vse na dan volitev. Prav ko so
se volilec podili v največjih gručah po glavni trški
ulici, se je peljala mimo njih zapra kočija. V njej
je sedel Tomaž Križaj in pri njem zdravnik. To-
maž je zapadel melanholiji in je bil na poti v blaz-
nico.

Voz tiči pa še dandanašnji pod klanec. Še
vedno svetujejo pripadniki dr. Raskava, da naj se
pripne stroj odpredaj, a bojkotniki, da naj se
pripne odzadaj. A blago na njem prhni in preperi.
In tako bo pač ostalo, dokler ne pride drugod, ki
bo rodil rešenika iz sebe in iz lastne moči. Tedaj
prenehajo besede in izgine koristolovstvo, na njih
mesto pa stopijo dejanja...

Ko se je voz peljal s Križajem mimo kontro-
lorjevega stanovanja, se je zgoraj odprlo okno.
Ivanka je gledala za njim, dokler ni izginil za
ovinkom.

Toda oprsti prijatelj, čas je, da grem po-
vat, zakaj trudne so moje oči in zunaj brije burja
po praznih strniščih! —